

ตำนานธรรมเนียมปฏิบัติ ในพิธีแต่งงานของ ชาวตะวันตก

สัญญา สลักษณานันท์*

การแต่งงานนับเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งยวดเหตุการณ์หนึ่งของมนุษยชาติในช่วงอายุขัยหนึ่ง บ่าวสาวต่างคาดหวังว่าจะมีเพียงคนเดียว ปรารถนาให้ชีวิตคู่หลังสมรสเป็นไปอย่างราบรื่นไร้อุปสรรคและมีความสุขตลอดไปสมกับคำอวยพรที่ว่า “ถือไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร” ดังนั้นจึงทำให้เกิดพิธีกรรมซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากมาย วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้เกิดความสุขและความเจริญ มีชีวิตสมรสที่สมบูรณ์แบบและมีลูกหลานสืบสกุลมากมาย นอกจากพิธีกรรมอันเป็นรูปธรรมแล้วยังมีความเชื่อโชคลางต่างๆ มากมายเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย

พิธีแต่งงานมีหลากหลายรูปแบบให้เลือก หากดูเหมือนว่าทุกวันนี้การจัดพิธีแบบไทยแท้แต่ดั้งเดิมค่อยๆ เลือนหายไปทีละน้อย หลายขั้นตอนถูกตัดทอนลงหรือปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในขณะที่การจัดพิธีแต่งงานแบบชาวตะวันตกได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามรูปแบบที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันส่วนใหญ่ มักเป็นการผสมผสานระหว่างธรรมเนียมไทยและธรรมเนียมสากลหรือของชาวตะวันตก การผสมผสานเป็นไปอย่างแนบแน่นจนบางครั้งแยกแยะไม่ออกว่าสิ่งใดเป็นของไทยหรือของสากล ชาวตะวันตกมีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมเลียนแบบของคนไทยในแทบทุกด้านของการดำเนินชีวิต บทละครไทยในโทรทัศน์เน้นนำเสนอพิธีแต่งงานในโบสถ์ตามแบบศาสนาคริสต์ซึ่งปัจจุบันดูไม่แปลกปลอมสำหรับคนไทยอีกต่อไปแล้วและยังดูเหมือนว่าเป็นสิ่งเท่และแสดงถึงความโก้หรูมีระดับสำหรับชาวเมือง หากการแต่งงานแบบไทยๆ ซึ่งประกอบด้วยการแห่ขันหมาก ฯลฯ ดูเหมือนเหมาะสมกับโครงเรื่องของชาวลูกทุ่ง

พิธีกรรมของชาวตะวันตกซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลายหลากอย่างที่ปรากฏให้เห็นหรือนำมาปฏิบัติมีประวัติสืบทอดยาวนานมาจนบางครั้งไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่าการกระทำหรือสิ่งที่ถือปฏิบัติบางอย่างมีต้นกำเนิดอย่างไร ตลอดจนลึ้มเลื่อนไปว่ามีวัตถุประสงค์ประการใด เริ่มตั้งแต่การส่งการ์ดเชิญ ฤกษ์งามยามดีสำหรับประกอบพิธี เพื่อนเจ้าบ่าวเพื่อนเจ้าสาว การสวมแหวนในโบสถ์และการเลือกสวมที่นิ้วนางข้างซ้าย ชุดเจ้าสาวสีขาวและผ้าคลุมหน้า ทำนองดนตรีประกอบการส่งตัวเจ้าสาวเข้าโบสถ์ การดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ นกกระสาคาบเด็ก หลากหลายสิ่งเหล่านี้มาจากหลายแหล่งกำเนิดและต่างวาระ แต่ได้รวมเข้าไว้ในพิธีการแต่งงานที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันของชาวตะวันตกซึ่งหลายสิ่งที่เราปฏิบัติโดยไม่ได้ตระหนักถึงประวัติความเป็นมา

การดัดแปลงแบบ

ปัจจุบันการแต่งงานจัดพิมพ์ขึ้นอย่างสวยงามพร้อมด้วยความคิดสร้างสรรค์ไม่รู้จบเป็นสิ่งแรกๆ ที่บ่าวสาวต้องบริหารจัดการเพื่อเชิญ

* ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ญาติสนิทมิตรสหายรวมถึงแขกเหรื่ออื่นๆ ไปร่วมฉลองเป็นสักขีพยานพิธีมงคลสมรสของคู่บ่าวสาว แท้จริงแล้วต้นกำเนิดของการจัดแต่งงานไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเชื่อเชิญให้มารับประทานเลี้ยงเลยสักนิดเดียว แต่มีวัตถุประสงค์แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง แต่มีสาเหตุจากปัญหาทางด้านการแพทย์เป็นสำคัญ

พระเจ้าชาร์เลอมาญ กษัตริย์ชาวแฟรงก์ได้รับการสถาปนาจากสันตะปาปาลีโอที่สามให้เป็นจักรพรรดิแห่งยุโรปในวันคริสต์มาสของปี ค.ศ. ๘๐๐ และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์นี้ถือเป็นการกำเนิดของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ อาณาจักรครอบคลุมพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลมาก และปัญหาสุขภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็เป็นเรื่องสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่จักรพรรดิต้องคอยดูแลเอาใจใส่เพื่อความเข้มแข็งและความเจริญของประเทศ พระเจ้าชาร์เลอมาญได้ตราพระราชบัญญัติให้หนุ่มสาวคู่ใดที่ตกลงจะร่วมหอลงโลงกันต้องพิมพ์แผ่นประกาศพิธีมงคลสมรสให้รับทราบโดยทั่วกันก่อน ในสมัยโบราณชาวบ้านมักไม่ค่อยทราบชาติกำเนิดของตน ไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจนหรือคนร่ำรวยเป็นเศรษฐี การสืบทอดทางสายเลือดมักไม่ค่อยแน่ชัดเท่าใดนัก พฤติกรรมออกนอกกลุ่มนอกทางมีอยู่เป็นปกติวิสัย บางครั้งการแต่งงานระหว่างสายเลือดจึงมีให้พบเห็นเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น พี่ชายแต่งงานกับน้องสาวต่างมารดามาก เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง เมื่อเล็งเห็นถึงความไม่เหมาะสมไม่ควรเยี่ยงนี้เกิดขึ้นและจะส่งผลลัพธ์ทางพันธุกรรมอย่างน่าเป็นห่วง พระเจ้าชาร์เลอมาญจึงได้ออกพระราชบัญญัติบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร การแต่งงานจะต้องแจ้งให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกันก่อนพิธีเจ็ดวัน เพื่อเป็นการ

หลีกเลี่ยงปัญหาด้านสาธารณสุข ถ้าหากบุคคลใดสงสัยว่าคู่สมรสอาจมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอย่างใกล้ชิดแล้วก็สามารถไปแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองรับรู้ได้ ข้อปฏิบัตินี้นับว่าได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่งและยังนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกศาสนา

ฤกษ์ยามยามดี

การแต่งงานถือเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งในชีวิต ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องหาฤกษ์หาชัยที่เหมาะสม ชาวตะวันตกก็ไม่ต่างจากชนชาติอื่นๆ ที่มีความเชื่อเรื่องนี้ไม่น้อย การเริ่มต้นที่ดีจะทำให้ชีวิตสมรสเป็นไปอย่างราบรื่นมีความสุข แต่ละเดือนจะมีอิทธิพลต่อชีวิตสมรสอย่างมาก ตลอดทั้งปีมีฤกษ์ดีและไม่ดีสลับสับเปลี่ยนกันไป

สามเดือนแรกของปีเป็นช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะประกอบพิธีมงคลสมรส เลือกแต่งงานในเดือนมกราคม เจ้าสาวจะกลายเป็นแม่หม้ายในเร็ววัน ในเดือนกุมภาพันธ์ ทั้งสองฝ่ายจะนอกใจซึ่งกันและกัน และในเดือนมีนาคม บ่าวสาวต้องเลิกร้างแยกกันไปครองชีวิตสันโดษ

ถัดมาเป็นเดือนเมษายนซึ่งถือว่าฤกษ์ดีพอสมควร เชื่อกันว่าหากเลือกแต่งงานกันเดือนนี้ คู่บ่าวสาวจะมีชีวิตยืนยาว ไม่เป็นหม้ายกันตั้งแต่มั่นคงแล้ว หลังจากนั้นต้องเว้นช่วงไปอีกหนึ่งเดือน

เดือนพฤษภาคมถือว่าไม่เป็นมงคลกับการแต่งงานอย่างยิ่ง ทว่าทั้งยุโรปหลีกเลี่ยงเริ่มต้นครองชีวิตคู่กันในเดือนนี้ มิฉะนั้นแล้วความวิบัตินานัปการจะบังเกิดกับบ่าวสาว ไม่ว่าจะเป็นความยากจนเจ็บไข้ สุขภาพกายเสื่อมโทรมจนทำให้เสียชีวิต อาจเป็นหมันไร้บุตร

สืบสกุล หรือถ้ามีลูก ก็จะมีสติไม่สมบูรณ์ ไม่บ้าก็โง่ ซิโรคและอายุสั้น บุคคลมีชื่อเสียงซึ่งแต่งงานในเดือนนี้จะต้องประสบทุกข์ภัยมหันต์มิให้เห็นอยู่หลายคู่ เช่น พระนางแมรี สจ๊วต แห่งสกอตแลนด์อภิเษกสมรสกับเจมส์ เฮปเบิร์น เอิร์ลแห่งโบธเวลล์ (Earl of Bothwell) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๕๖๗ พระนางถูกประหารชีวิตในที่สุด พระเจ้าชาร์ลส์ที่หนึ่งแห่งอังกฤษอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงฝรั่งเศสเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๖๒๕ ประสบโชคชะตาอันโหดร้ายเมื่อต้องถูกตัดสินประหารชีวิตโดยการปฏิวัติ เช่นเดียวกับพระเจ้าหลุยส์ที่สิบหก แห่งฝรั่งเศสซึ่งอภิเษกสมรสกับพระนางมารี อองตัวแนตเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๗๗๐ ทั้งสองพระองค์ต้องพบกับโศกนาฏกรรมอันน่าเศร้า เมื่อถูกคณะปฏิวัติสังหารชีวิตโดยการประหารชีวิต หากใครคิดจะแต่งงานในเดือนนี้ก็ต้องคิดหนักเป็นพิเศษ

หลังจากเดือนสุดแสนอัปมงคลได้ผ่านพ้นไปก็ถึงเดือนแห่งความเป็นมงคลอย่างที่สุดสำหรับจัดพิธีแต่งงาน ตามธรรมเนียมโบราณชาวโรมันอุทิศเดือนมิถุนายนให้กับมหาเทวีจูโน ซึ่งเป็นเทพีอุปถัมภ์การครองเรือน และความเชื่อนี้ยังคงสืบทอดมาในหมู่ชาวตะวันตกจนถึงปัจจุบันนี้ เดือนมิถุนายนจึงถือเป็นฤกษ์งามยามดีที่สุดสำหรับการเริ่มต้นชีวิตคู่

หลังจากนั้นก็ต้องหยุดพักไปอีกสองเดือน หากแต่งงานในเดือนกรกฎาคม ชีวิตจะพบแต่ความเศร้าหมองไร้สุข และในเดือนสิงหาคม คู่สมรสจะไม่ราบรื่น ทะเลาะวิวาทกันตลอดเวลา เพราะความหึงหวงเป็นเหตุ เมื่อถึงเดือนกันยายนก็เป็นฤกษ์ดีอีกครั้ง ชีวิตแต่งงานจะสงบสุข เดือนตุลาคมก็ถือว่าเป็นช่วงเวลาดี แต่

สำหรับบางคู่อาจเกิดปัญหาการเงินบ้าง ถัดมาคือเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นเดือนอุทิศให้กับคนตายถือเป็นอัปมงคลยิ่ง ไม่นิยมประกอบพิธีกรรมมงคลใด ๆ และเดือนธันวาคมก็จะเหมาะสมอย่างยิ่ง ถ้าหากต้องการให้ “รักกันเพิ่มขึ้นวันละนิดตลอดไป” เดือนนี้จะเป็นฤกษ์ดีสุดท้ายของปีก่อนที่จะต้องงดจัดพิธีช่วงต้นปีอีกหลายเดือน

เพื่อนเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าสาว

อาจกล่าวได้ว่าการแต่งงานไม่ใช่เรื่องของคนเพียงสองคน แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับผู้คนแวดล้อมอีกมากมาย ไม่เพียงเฉพาะคนในครอบครัวแต่ยังรวมถึงญาติพี่น้องใกล้เคียงและเพื่อนสนิทมิตรสหายอีกมากมาย แต่ละคนจะได้รับหน้าที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป นอกจากคู่สมรสและครอบครัวแล้ว บุคคลซึ่งต้องเห็นดเห็นอยู่ไม่น้อยตลอดพิธีกรรมเห็นจะได้แก่ เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาวซึ่งต้องคอยดูแลเอาใจใส่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวตลอดงาน ในยุคแรกเริ่มหน้าที่นี้มีความสำคัญและทรงเกียรติอย่างมาก ไม่ใช่เพียงคอยทำหน้าที่ถือแหวนส่งให้เจ้าบ่าวแต่ต้องเอาชีวิตเข้าเสี่ยงเพื่อคอยคุ้มครองป้องกันภัย

ในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนประชากรผู้หญิงจำนวนน้อยมากจนไม่เพียงพอต่อความต้องการชายหนุ่มจำต้องดั้นร่นชวนขวยออกไปหาผู้หญิงต่างถิ่นมาเป็นคู่ครอง บ่อยครั้งต้องอาศัยพลังความรุนแรงในการลักพาตัว อย่างเช่นชาวโกธ เป็นต้น ชนบางเผ่าเชื่อว่าการเลือกคู่ครองถือเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี การเลือกหญิงสาวภายในหมู่บ้านที่ตนอาศัยอยู่แสดงถึง

ความซื่อสัตย์ ซายชาตรีต้องแสดงความกล้าหาญ ดังนั้นจึงต้องออกไปต่อสู้แย่งชิงหญิงสาวจากต่างเผ่า ไม่ว่าจะเป็นไปด้วยพลังกำลังหรือเล่ห์เหลี่ยมกลอุบายก็ตาม ความรู้วิทยาการทางด้านการแพทย์เกี่ยวกับเรื่องยีนในสมัยโบราณยังอาจไม่มี แต่ไม่อาจปิดกั้นการสังเกตที่สังสมสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน คนในยุคก่อนพบว่าการแต่งงานภายในกลุ่มชนซึ่งมีความใกล้ชิดกันอย่างมากทำให้เกิดการตกตะกอนของเม็ดเลือดเด็กที่เกิดมักมีร่างกายไม่สมบูรณ์พิการพิการ การแต่งงานข้ามหมู่บ้านจึงกลายเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นการนำเลือดบริสุทธิ์เข้ามา ทำให้เผ่าพันธุ์เข้มแข็ง ความไม่เข้าใจทางด้านวิทยาศาสตร์ทำให้ต้องหาคำอธิบายอย่างอื่นมาทดแทนความเชื่อถือโชคลางเป็นทางออกที่ง่ายที่สุดและเข้าถึงผู้คนในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี บางท้องถิ่นในประเทศอังกฤษเชื่อกันว่าการแต่งงานภายในหมู่บ้านเป็นการไม่ควรอย่างยิ่ง เพราะจะนำพาโชคร้ายมาให้

ในการแอบไปลักพาตัวหญิงสาวต่างถิ่น เจ้าบ่าวในอนาคตจะไม่ลงมือกระทำเพียงคนเดียว ต้องมีเพื่อนอีกหนึ่งคนคอยติดตามไปด้วย อาศัยโอกาสตอนที่หญิงสาวเดินออกจากบ้านตามลำพังโดยไม่ระแวงระวังอันตรายตรงเข้าจุดตัว และเพื่อนที่ติดตามไปคอยช่วยเหลือในกรณีที่เกิดการต่อสู้ก็เป็นที่มาของเพื่อนเจ้าบ่าวในพิธีแต่งงาน โดยทั่วไปเจ้าสาวจำเป็นที่ถูกจุดนั้นคงไม่ยินยอมเดินตามไปโดยสมัครใจกับชายแปลกหน้าต่างถิ่น มักดิ้นรนต่อสู้สุดกำลังเพื่อเอาตัวรอด บังคับให้ชายหนุ่มต้องออกแรง กอดรัดอุ้มตัวรับพาหลบหนี ไม่อาจป้องกันตัวได้ถนัด ดังนั้นเพื่อนเจ้าบ่าวคอยทำหน้าที่ระวังหน้าระวังหลัง ต้องเอาชีวิตเข้าเสี่ยงระวังภัย จึง

ถือเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้รับภาระอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ ประเพณีเจ้าบ่าวอุ้มเจ้าสาวข้ามธรณีประตูบ้านก็ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกันด้วยประการฉะนี้ราวคริสต์ศักราชที่ ๒๐๐ เพื่อนเจ้าบ่าวไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถือแหวนคอยส่งให้เจ้าบ่าวสวมให้กับเจ้าสาวระหว่างประกอบพิธีมงคลสมรสในโบสถ์เหมือนอย่างที่เห็นกันในปัจจุบัน แต่ยังต้องเตรียมพร้อมคอยทำหน้าที่ระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครอบครัวของหญิงสาวที่อาจติดตามมาทางตัวคืนได้ทุกขณะ ดังนั้นระหว่างประกอบพิธีสำคัญอยู่นั้น เพื่อนเจ้าบ่าวจึงต้องแต่งชุดเตรียมพร้อมต่อสู้และพกพาอาวุธเต็มอัตราศึก ความหวาดเกรงการช่วงชิงตัวเจ้าสาวคืนยังทำให้ต้องซ่อนอาวุธไว้ใต้แท่นบูชาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในโบสถ์อีกด้วย ใกล้พอที่จะหยิบฉวยได้ทุกขณะหากเกิดเหตุร้ายขึ้น จึงเป็นเหตุผลอธิบายได้ว่าทำไมเจ้าสาวต้องยืนทางด้านซ้ายมือของเจ้าบ่าว มือขวาข้างถนัดต้องว่างเปล่าและไม่มีอะไรมาคอยขวางกั้น พร้อมทั้งจะยื่นออกไปหยิบฉวยอาวุธที่ซ่อนเอาไว้ขึ้นต่อสู้ได้ทันทั่วทั้งที่

การสวมแหวนแต่งงานในโบสถ์

ที่มาและความหมายของแหวนแต่งงานซึ่งเป็นแหวนทองเกลี้ยงเป็นหัวข้อที่ยังคงเป็นปัญหาถกเถียงหาข้อยุติไม่ได้ มีข้อสมมุติฐานหลายประการด้วยกัน บ้างก็เห็นว่าแหวนแต่งงานเป็นเสมือนห่วงผูกมัดหญิงสาวที่ชายหนุ่มไปแอบลักพาตัวมาในสมัยโบราณนั่นเอง ส่วนแหวนที่ฝ่ายหญิงสวมให้กับฝ่ายชายซึ่งถือปฏิบัติในปัจจุบันเกิดขึ้นภายหลัง คงเป็นเรื่องของสิทธิความเท่าเทียมกันทางเพศ มิใช่เพียงฝ่ายชาย

เท่านั้นที่จองจำหญิงสาวในเชิงสัญลักษณ์ ฝ่ายหญิงเองก็ผูกมัดฝ่ายชายไว้ด้วยเช่นกัน บ้างก็สันนิษฐานว่าเจ้าบ่าวและเจ้าสาวแลกเปลี่ยนแหวนกันตั้งแต่เริ่มแรกเลย กล่าวคือเริ่มครั้งแรกราว ๒๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ในสมัยราชวงศ์ที่สามแห่งอียิปต์โบราณ ชาวอียิปต์โบราณเชื่อว่าวงกลมเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นนิรันดร์ ไม่มีจุดเริ่มต้นและไม่มีจุดสิ้นสุด วนต่อเนื่องกันไปเรื่อย ด้วยเหตุนี้เองแหวนจึงเชื่อมโยงมนุษย์ชายหญิงในชีวิตสมรสขั้วนิรันดร์

ทองคำถือเป็นโลหะล้ำค่าของทุกอารยธรรมบนโลกก็ว่าได้ ตั้งแต่ยุคบรรพกาลจวบจนกระทั่งปัจจุบันก็ยังคงไม่เสื่อมคุณค่า เป็นที่หมายปองของชาวอียิปต์และต่อมาในหมู่ชนชาวโรมัน ในบรรดาแหวนจำนวนมากที่มีอายุเก่าแก่กว่าสองพันปีซึ่งขุดค้นพบในเมืองปอมเปอีนั้นพบแหวนวงหนึ่งซึ่งมีรูปทรงพิเศษแตกต่างจากแหวนวงอื่นอย่างมาก และกลายมาเป็นต้นแบบที่นิยมกันอย่างมากในหมู่ชาวยุโรปและชาวอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๐ และ ค.ศ. ๑๙๗๐ ลักษณะพิเศษของแหวนทองคำวงนี้ก็คือทำเป็นรูปมือสองข้างจับประสานกันดังที่เราได้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

มีหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าแม้มีฐานะยากจนแสนเข็ญอย่างไรก็ตาม ชายหนุ่มชาวโรมันต้องพยายามกระเสือกกระสนทุกวิถีทางเพื่อหาเงินมาซื้อแหวนทองคำเพื่อมอบให้กับเจ้าสาวในอนาคต นักบวชคริสต์คนหนึ่งเขียนบันทึกราวคริสต์ศตวรรษที่ ๒ ว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่จะครอบครองเป็นเจ้าของทองคำก็เพียงแหวนที่สวมไว้ที่นิ้วมือของตนเอง เมื่อหญิงชาวโรมันออกไปทำธุระนอกบ้านก็มักสวมแหวนแต่งงานที่ทำจากทองคำอวดสายตาชาวบ้านด้วย

ความภาคภูมิใจ แต่เมื่ออยู่กับครัวเรือนจะถอดเก็บรักษาเอาไว้ และนำแหวนเหล็กรูปทรงเรียบง่ายออกมาสวมนิ้วแทน แหวนแต่งงานของชาวโรมันอาจมีัญญาแจดอกเล็กๆ เชื่อมติดข้างๆ ซึ่งก็ไม่ได้สื่อถึงความรู้สึกทางจิตใจแต่ประการใด มิได้หมายความว่าเจ้าสาวเป็นผู้พันธนาการหัวใจของเจ้าบ่าว ลูกกัญญาเป็นสัญลักษณ์แทนพันธสัญญาของการแต่งงาน ตามกฎหมายโรมันนั้นฝ่ายหญิงจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินครึ่งหนึ่งของฝ่ายชายและสามารถนำข้าวปลาอาหาร เสื้อผ้าและสิ่งอื่นๆ ที่เก็บไว้ไปใช้สอยได้ตามความพอใจ

แหวนแต่งงานในยุคเริ่มแรกเป็นเพียงแหวนทองเกลี้ยงธรรมดา ไม่มีลวดลายหรือประดับอัญมณีล้ำค่า ในปัจจุบันกลับพบเห็นแหวนแต่งงานมิใช่เป็นเพียงแหวนทองเกลี้ยงแต่ยังจะประดับด้วยอัญมณีล้ำค่าสองประกายแวววับ ส่วนใหญ่มักจะเป็นเพชรมากน้อยกะรัตแตกต่างกันไปตามฐานะ แหวนแต่งงานเริ่มประดับเพชรครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๕๐๓ ที่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ทะเบียนสมรสระบุเอาไว้ชัดเจนว่าเป็นแหวนแต่งงานประดับเพชร หลังจากนั้นก็กลายเป็นแบบที่เอาอย่างกันต่อมา จวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ดีตามคู่แต่งงานส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นแหวนทองเกลี้ยง เพราะบางแห่งเชื่อว่าหากใช้แหวนแต่งงานประดับอัญมณีจะทำให้ชีวิตสมรสมีอุปสรรคหรือสะดุดไม่ราบรื่น เช่นเดียวกับการที่ก่อนอัญมณีทำให้วงแหวนไม่ราบเรียบ กระนั้นก็ตามแหวนประดับอัญมณีล้ำค่ากลับเป็นที่นิยมนำมาใช้เป็นแหวนหมั้น

ชาวเมืองเวนิสเป็นพวกแรกที่ค้นพบว่าเพชรเป็นแร่ที่มีธรรมชาติแข็งแกร่งและทนทาน

หากรู้จักนำมาจัดหรือเจียรไนก็จะส่องประกายแวววาวจับตาน่าพิสมัย ในหมู่สังคมชั้นสูงของเมืองเวนิสช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ จึงนิยมนำอัญมณีชนิดนี้มาประดับเรือนแหวนทองคำหรือเงินเพื่อเป็นแหวนหมั้น ความที่หายากและมีราคาสูงทำให้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนักในทวีปยุโรป แต่เสน่ห์เย้ายวนน่าหลงใหลก็ทำให้อัญมณีประเภทนี้เป็นที่ต้องการและเสาะแสวงหากันอย่างมาก เมื่อถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ชาวยุโรปก็ใช้แหวนประดับเพชรเป็นของหมั้นหมายเสมือนพันธสัญญาระหว่างกัน แหวนหมั้นเพชรวงแรกๆ ในประวัติศาสตร์อีกวงหนึ่งที่บันทึกไว้ว่ามีขนาดเล็กที่สุด เห็นจะได้แก่แหวนหมั้นซึ่งเจ้าหญิงแห่งอังกฤษนามว่าเจ้าหญิงแมรีสวม (พระนางแมรีที่หนึ่ง) เพราะขณะนั้นมีพระชนมายุเพียงสองชันษา เจ้าหญิงแมรีเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าเฮนรีที่ ๘ (ค.ศ. ๑๔๙๑-๑๕๔๗) แห่งอังกฤษ หมั้นหมายกับรัชทายาทแห่งฝรั่งเศสซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าฟร็องซัวส์ที่หนึ่ง เพื่อเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างสองราชอาณาจักร นำเสียดายแหวนเพชรวงน้อยประดับอยู่บนนิ้วของเจ้าหญิงได้เพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น การหมั้นหมายด้วยเหตุผลทางการเมืองมื่อันต้องยกเลิกไป

แหวนหมั้นน่าจะเกิดขึ้นหลังแหวนแต่งงานและมีที่มาไม่ทราบแน่ชัด สันนิษฐานก็ได้เพียงคร่าวๆ ว่ามีก่อนหน้าคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ตามธรรมเนียมของชนกลุ่มแอ่งโกแซกซอนว่าที่เจ้าบ่าวต้องหักหรือแบ่งทรัพย์สินมีค่าส่วนตัวชิ้นหนึ่งออกเป็นสองส่วนและจะเก็บรักษาเอาไว้เองครึ่งหนึ่ง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งต้องนำไปยกให้บิดาว่าที่เจ้าสาว ในหมู่ของผู้มีฐานะก็มักเป็นก้อนทองคำหรือก้อนเงิน และการแบ่งก้อนโลหะมีค่า

ออกเป็นสองส่วนนี้ได้แทนที่ด้วยแหวนในภายหลัง แต่ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าถือปฏิบัติกันตั้งแต่เมื่อใด หลักฐานบางชิ้นกลับชี้ให้เห็นว่าแหวนหมั้นน่าจะมาก่อนแหวนแต่งงาน และแหวนซึ่งว่าที่เจ้าสาวได้รับตอนหมั้นหมายนั้นจะมอบให้ใหม่อีกครั้งช่วงพิธีแต่งงาน ในภาษาละตินแหวนหมั้นเรียกว่า *arrhae* ซึ่งหมายถึง “มัดจำ” ชาวคาทอลิกนำพิธีการสวมแหวนหมั้นเข้ามาใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. ๘๖๐ สันตะปาปาโนโคลัสที่หนึ่ง ออกกฤษฎาบัญญัติให้แหวนเป็นสิ่งบังคับสำหรับพิธีหมั้น สันตะปาปาพระองค์นี้เห็นถึงความสำคัญของพิธีกรรมการแต่งงานนี้มาก ดังนั้นเมื่อรู้ว่ามีพระชั้นผู้ใหญ่สองรูปเข้าร่วมพิธีแต่งงาน การหย่าร้างและการแต่งงานใหม่ของพระเจ้าลอเธร์ (Lothair) ที่สอง (ค.ศ. ๘๒๖-๘๖๙) แห่งอาณาจักรลอธารินเจีย (Lotharingia) จึงได้ขับทั้งสองออกจากคริสตจักร โดยกล่าวหาว่ารู้เห็นเป็นใจกับวิธีการมีคู่ครองมากกว่าหนึ่ง พระองค์ทรงเห็นว่าสุดที่ชั่วทำแหวนแสดงถึงคุณค่า แหวนต้องทำจากโลหะมีค่าซึ่งจะเป็นอื่นไปไม่ได้นอกจากทองคำ สะท้อนให้เห็นว่าฝ่ายชายได้เสียสละทรัพย์สิน และธรรมเนียมนี้ได้สืบทอดต่อมาจนถึงทุกวันนี้ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ก็ได้เกิดธรรมเนียมถือปฏิบัติอีกสองอย่าง ธรรมเนียมแรกก็คือ ถ้าหากฝ่ายชายบอกยกเลิกการแต่งงาน แหวนจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายหญิง ส่วนอีกธรรมเนียมหนึ่งก็คือ ถ้าฝ่ายหญิงเป็นผู้บอกยกเลิก ก็จะต้องคืนแหวนหมั้นให้กับฝ่ายชาย เกี่ยวกับเรื่องนี้ศาสนจักรก็ยังคงเข้มงวดอย่างมากเช่นกัน ไม่เพียงว่าที่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบ แต่บางครั้งความผิดยังครอบคลุมไปถึงพ่อแม่อีกด้วย พ่อแม่ของฝ่ายชายที่บอก

ถอนหมั้นจะต้องถูกลงโทษโดยถูกขับออกจากคริสตจักรเป็นเวลาสามปี แต่เมื่อเป็นฝ่ายหญิงบطلโทษดูเหมือนจะจรรจ์กว่ามาก หากฝ่ายหญิงเปลี่ยนใจกลางคันด้วยเหตุผลที่ทางศาสนจักรเห็นว่าฟังไม่ขึ้น บาทหลวงผู้รับผิดชอบเขตการปกครองซึ่งฝ่ายหญิงอาศัยมีอำนาจบังคับให้ต้องสวมผ้าปิดบังใบหน้าตลอดชีวิตเลยทีเดียว

นีนางข้างซ้ายลวมแหวน แต่บาน

นีนามีถึงสิบนิ้ว เทตุใดจึงเลือกที่จะสวมแหวนแต่งงานที่นิ้วนางและต้องเป็นข้างซ้ายความจริงแล้วการสวมแหวนแต่งงานไม่จำเป็นต้องเป็นนิ้วนางข้างซ้ายเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละกลุ่มชน ชาวฮีบรูไม่ได้เลือกสวมแหวนแต่งงานที่นิ้วนางหากเป็นที่นิ้วชี้ ชาวอินเดียสวมไว้ที่นิ้วหัวแม่มือ ธรรมเนียมของชาวตะวันตกที่เลือกสวมแหวนแต่งงานไว้ที่นิ้วนางข้างซ้ายนั้นถือกำเนิดจากธรรมเนียมปฏิบัติของชาวกรีกซึ่งดูเหมือนเกิดจากความเข้าใจผิดทางด้านการแพทย์ ในยุคโบราณความรู้ทางด้านกายวิภาคยังไม่ค่อยแตกฉานสักเท่าไร

เมื่อสามร้อยปีก่อนคริสตกาล แพทย์ชาวกรีกเชื่อว่ามีเส้นเลือดอยู่เส้นหนึ่งซึ่งเรียกว่า “เส้นเลือดแห่งความรัก” เชื่อมนิ้วนางข้างซ้ายตรงเข้ากับหัวใจ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมจึงเลือกสวมแหวนอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการอยู่ร่วมกันที่นิ้วนางข้างซ้าย

ต่อมาภายหลังชาวโรมันซึ่งแพร่ขยายอิทธิพลทางทหารและเข้ามาเรืองอำนาจในดินแดนกรีกก็ได้รับอารยธรรมอันเจริญรุ่งโรจน์ของชาวกรีกไปถือปฏิบัติ รวมทั้ง “ความรู้” ทางด้าน

กายวิภาคด้วยโดยไม่มีข้อสงสัยหรือการตรวจสอบใดๆ ยิ่งกว่านั้นแล้วแพทย์ชาวโรมันยังเชื่ออีกด้วยว่านิ้วนางมีคุณสมบัติพิเศษทางด้านการแพทย์ สามารถช่วยรักษาอาการป่วยได้ เมื่อต้องผสมยาที่จะใช้นี้วินั้นคนส่วนผสมของตัวยาให้เข้ากัน เนื่องจากนิ้วนางมีเส้นเลือดเชื่อมตรงกับหัวใจ หากตัวยาที่ผสมเป็นพิษ แพทย์จะรู้สึกได้ทันที แน่แน่นอนว่าโดยผ่าน “ทางหัวใจ” และจะได้ดื่มน้ำที่นิ้วนางนั้นกับผู้ป่วยหรือเปลี่ยนแปลงส่วนผสมของตัวยาใหม่

ชาวคริสต์รับสืบทอดธรรมเนียมสวมแหวนแต่งงานที่นิ้วนางข้างซ้าย เมื่อถึงขั้นตอนการสวมแหวนแต่งงาน เจ้าบ่าวจะครอบแหวนเหนือนิ้วชี้ของเจ้าสาวพร้อมกับกล่าวว่า “ในนามของพระบิดา” ถัดมาก็เป็นที่เหนือนิ้วหัวแม่มือและกล่าวว่า “ในนามของพระบุตร” ก่อนที่จะปิดท้ายด้วย “และในนามของพระจิต อาเมน” พร้อมกับสวมแหวนลงที่นิ้วนางของเจ้าสาว

การสวมแหวนที่นิ้วนางข้างซ้ายมีความสำคัญอย่างมากต่อความเชื่อเรื่องการแต่งงาน มีความเชื่ออย่างหนึ่งว่าหากใครสวมแหวนที่นิ้วนี้ก่อนการหมั้นหมายก็จะพบกับโชคร้าย

ชุดแต่งงานเจ้าสาวและ ผ้าคลุมหน้า

ชุดเจ้าสาวตัดเย็บอย่างพิถีพิถันด้วยผ้าขาวสดใสสะอาดตา สัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา ปรากฏจากราคีโดแปดเปื้อน ธรรมเนียมนี้มีได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่โบราณ มีบันทึกว่าเริ่มใช้กันในประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ความหมายแฝงสร้างความ

ไม่พอใจให้กับหลายๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ในยุคหนึ่งซึ่งเห็นว่าเรื่องพรหมจรรย์ซึ่งสำคัญมากสำหรับเจ้าสาวและถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการแต่งงานเลยทีเดียวได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่จะต้องนำมาประกาศให้กับสาธารณชนรับรู้ ชุดเจ้าสาวจึงตัดเย็บด้วยผ้าสีทาสีตามความพอใจ ก่อนหน้านั้นเจ้าสาวชาวโรมันสวมชุดสีเหลืองซึ่งต่อมาเป็นสีที่ควรหลีกเลี่ยงอย่างยิ่ง เพราะมีความหมายว่านอกใจสามีหรือสวมเขาให้สามีแน่นอนว่าชุดสีดำซึ่งเป็นสีแห่งความตายไม่เหมาะสมกับงานมงคลอย่างยิ่ง รวมถึงสีม่วงซึ่งเป็นสีของการไว้ทุกข์ ชุดสีขาวกลับมาแพร่หลายเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เนื่องจากในยุคนั้นสีขาวกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในวงการแฟชั่น นิตยสารทรงอิทธิพลด้านเครื่องแต่งกายสตรีได้ตีพิมพ์ภาพถ่ายแบบชุดเจ้าสาวสีขาว หลังจากนั้นเป็นต้นมาชุดเจ้าสาวสีขาวก็กลายมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ หากเจ้าสาวคนใดใส่สีอื่น ก็อาจเป็นที่ครหาขึ้นมา แม้แต่เจ้าสาวเองก็หันมาแต่งชุดสีขาว กระนั้นคงไม่ได้แสดงความหมายเฉกเช่นชุดของเจ้าสาว หากเป็นเพียงเพื่อให้เข้ากับชุดของเจ้าสาวและเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงสีทาสีดำ เนื่องจากชุดของผู้ชายมีสีให้เลือกสวมใส่ไม่มากนัก

สันนิษฐานกันว่าผ้าคลุมหน้าเจ้าสาวสืบทอดมาจากผ้าคลุมหน้าซึ่งหญิงสาวทั่วไปต้องสวมใส่ในชีวิตประจำวัน และแน่นอนว่าคนต้นคิดก็คงไม่ใช่ผู้หญิงเอง แต่เป็นผู้ชายซึ่งไม่ต้องการให้คนในครอบครัวของตนเผชิญกับสายตาและโคมไม่พึงประสงค์ กาลเวลาผ่านไปคุณค่าของผ้าคลุมหน้าอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเลิศจรรยา ความเขินอาย ความเขินอาย หรือแม้

แต่การไว้ทุกข์ กระนั้นก็คาดกันว่าผู้หญิงคงไม่ใช่เป็นผู้คิดค้นผ้าผืนนี้ขึ้นมาเองเป็นแน่

ผ้าคลุมหน้ามีมาช้านานกว่าสี่พันปีในดินแดนตะวันออก ผู้หญิงต้องสวมคลุมหน้าตลอดชีวิต สำหรับหญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงานจะเป็นสัญลักษณ์ของความสงบเสถียร และสำหรับหญิงแต่งงานแล้วจะมีความหมายถึงการอยู่ในโอวาทหรือการเป็นเบี้ยล่างของสามี ธรรมเนียมของชาวยุโรปเหนือค่อนข้างมากกว่า ผู้หญิงจะสวมผ้าคลุมเฉพาะวันแต่งงานเท่านั้น ผ้าจะเป็นสีใดก็ได้ แต่ต้องปิดใบหน้าให้มิดชิด ศตวรรษที่สี่ก่อนคริสตกาลเจ้าสาวชาวกรีกและชาวโรมันจะใช้เพียงผ้าคลุมบางๆ ปิดหน้า ซึ่งชาวโรมันเรียกว่าเปลวเพลิง (flammeum) และก็เป็นผ้าสีเหลืองเช่นเดียวกับชุดที่สวมใส่ ต่อมาในยุคกลางผ้าจะเป็นสีใดก็ได้ แต่จะเน้นไปที่ความหรูหราของเนื้อผ้าหรือว่าที่ลวดลาย เชื่อกันว่าผ้าคลุมหน้าจะช่วยปิดบังใบหน้าเจ้าสาวจากสิ่งเลวร้ายซึ่งคอยรังควาน เพราะเกิดริษยาความสุขของผู้อื่นเมื่อพบเห็น ผ้าคลุมจะเปิดออกก็ต่อเมื่อเข้าไปในโบสถ์และอยู่ภายใต้การปกปักรักษาของเจ้าบ่าวแล้ว

ทำนองดนตรีประกอบการ ส่งตัวเจ้าสาวเข้าโบสถ์

ทำนองดนตรีคุ้นหูดังประสานการก้าวเดินของผู้เป็นพ่อซึ่งเดินพาเจ้าสาวค่อยๆ ย่างก้าวเดินอย่างช้าๆ และส่งงามจากประตูโบสถ์สู่แท่นบูชาเบื้องหน้าเพื่อส่งตัวให้กับเจ้าบ่าว ดนตรีท่อนนี้มีได้ ประพันธ์ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ประกอบการแต่งงานแต่อย่างใด แต่ปัจจุบัน

กลายเป็นว่าได้ยินเมื่อใด ก็แสดงว่ามีงาน
แต่งงานอยู่ไม่ห่าง

ทำนองดนตรีนี้เป็นส่วนหนึ่งของโอเปร่า
Lohengrin ผลงานโอเปร่าชิ้นที่หกของริชาร์ด
วากเนอร์ (Richard Wagner) นักดนตรี
อัจฉริยะก้องโลกชาวเยอรมันซึ่งประพันธ์ขึ้นตั้ง
แต่ปี ค.ศ. ๑๘๔๔-๑๘๔๘ ก่อนนี้ตัดมาจาก
องค์ที่สาม ฉากที่หนึ่ง มีชื่อในภาษาเยอรมันว่า
Treulich geführt แต่เป็นที่รู้จักกันในนามของ
Bridal Chorus หลังจากประกอบพิธีกรรมทาง
ศาสนาเสร็จสิ้น คู่บ่าวสาวก็จะจูมมือออกจาก
โบสถ์ด้วยดนตรีทำนองราเริงซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของดนตรีประกอบละครของนักประพันธ์เอก
ชาวอังกฤษ วิลเลียม เชกสเปียร์ ชื่อว่า ฝันกลาง
ฤดูร้อน (A Midsummer Night's Dream)
คิลปินชาวเยอรมัน Felix Mendelssohn
Bartholdy ประพันธ์ดนตรีชิ้นนี้ขึ้นในปี ค.ศ.
๑๘๖๖

ดนตรีของนักประพันธ์ชาวเยอรมัน
บรรเลงประกอบการแต่งงานครั้งแรกในปี ค.ศ.
๑๘๕๘ ระหว่างพิธีมงคลสมรสของเจ้าหญิง
วิกตอเรีย (Victoria Adelaide Mary Louise
๑๔ พฤศจิกายน ๑๘๔๐ - ๕ สิงหาคม ๑๙๐๑)
พระธิดาองค์โตของพระนางเจ้าวิกตอเรียแห่ง
สหราชอาณาจักรกับเจ้าชายเฟรเดริก-วิลเลียม
แห่งปรัสเซีย (Frederick William of Prussia)
โอรสพระเจ้าวิลเลียมที่หนึ่งแห่งปรัสเซีย ทั้งคู่
หมั้นหมายกันอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๙
พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๕๗ และจัดพิธีแต่งงานใน
วันที่ ๒๕ มกราคม ค.ศ. ๑๘๕๘ ซึ่งจัดขึ้น ณ
โบสถ์หลวงภายในพระราชวังเซนต์เจมส์ การ
แต่งงานครั้งนี้ไม่ใช่เพียงเพื่อเหตุผลทาง
การเมืองของสองราชสำนักแห่งยุโรปแต่ยัง

เป็นการแต่งงานซึ่งเกิดจากความรักของเจ้าบ่าว
และเจ้าสาว ดังนั้นเจ้าหญิงวิกตอเรียคัดเลือก
ผลงานดนตรีสองชิ้นนี้มาประกอบงานพิธี
แต่งงานด้วยพระองค์เอง เจ้าหญิงทรงชื่นชม
คิลปินเอกชาวเยอรมันคู่นี้อย่างมาก และอีก
เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะพระสวามีในอนาคต
ของพระองค์ก็เป็นชาวเยอรมัน ชาวอังกฤษมี
แนวโน้มที่จะเลียนแบบวิถีปฏิบัติแห่งราชสำนัก
ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่าหลังจากพิธีแต่ง
งานหลวงในครั้งนั้น คู่บ่าวสาวชาวอังกฤษไม่ว่า
จะเป็นชนชั้นขุนนางหรือสามัญชนต่างยินดี
พร้อมใจกันลอกเลียนแบบการเลือกดนตรี
ประกอบของเจ้าหญิงวิกตอเรีย หลังจากนั้น
ไม่นานเท่าใด ธรรมเนียมปฏิบัตินี้ก็แพร่หลาย
ไปทั่วทั้งยุโรป และปัจจุบันนี้ก็ได้แพร่หลายไป
ทั่วโลกอย่างที่ได้ยินกัน

น้ำผึ้งพระจันทร์

ปัจจุบันการดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์หลังพิธี
แต่งงานเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันอย่าง
แพร่หลายทั่วทุกมุมโลก คู่บ่าวสาวแต่งงานใหม่
จะหลีกหนีหนีหน้าไปใช้เวลาอยู่ด้วยกันตามลำพัง
ช่วง เวลาหนึ่งตามความเหมาะสม ก่อนที่จะ
ต้องกลับมาเผชิญหน้ากับภาระและหน้าที่ใหม่
ซึ่งกำลังรอคอยอยู่ ความจริงแล้วต้นกำเนิดของ
สำนวนนี้มีที่มาจากชาวสแกนดิเนเวียตั้งแต่
สมัยก่อนคริสตกาล และมีความหมายแตกต่าง
จากสิ่งที่เราเข้าใจกันในทุกวันนี้อย่างมาก

เมื่อชายหนุ่มไปจับตัวหญิงสาวต่าง
หมู่บ้านมาแต่งงานด้วยสำเร็จ ก็ต้องพาเจ้าสาว
ไปซ่อนตัวระยะหนึ่งก่อนเพื่อหลบเลี่ยงการ
ติดตามทวงตัวคืน บรรดาเพื่อน ๆ มีหน้าที่คอย

ปกปักพิทักษ์คู่บ่าวสาวและมีเพื่อนเจ้าบ่าว แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่รู้การเคลื่อนไหวความเป็นไปของคู่บ่าวสาว ครั้นผ่านไปสักช่วงเวลาหนึ่งนานพอที่จะทำให้ครอบครัวของฝ่ายหญิงถอดใจยอมเลิกการค้นหาติดตาม หนุ่มสาวก็จะกลับมายังหมู่บ้าน นี่ก็คือจุดเริ่มต้นของตำนานการตีม้าฝั่มพระจันทร์ ซึ่งก็หมายถึงการแอบซ่อนหลบภัย ทั้งคู่จำต้องว่างเว้นจากการทำงานช่วงระยะเวลาหนึ่งและหลบหน้าออกไปจากหมู่บ้าน

แต่ทำไมจึงต้องมีน้ำฝั่มและพระจันทร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตามธรรมเนียมดั้งเดิมของชาวยุโรปเหนือนั้น ช่วงเดือนแรกๆ ของชีวิตสมรส คู่บ่าวสาวต้องตีม้าฝั่มสมน้ำฝั่มทุกวัน ส่วนพระจันทร์นั้นก็ไม่ได้เกี่ยวกับบรรยากาศสุดแสนโรแมนติกแต่ประการใด ชาวยุโรปเหนือใช้คานี้แทนช่วงเวลาการโคจรของดวงจันทร์รอบโลกครบหนึ่งรอบซึ่งก็คือเดือน เมื่อนำมาผสมผสานกับน้ำฝั่มก็แสดงให้เห็นว่าชีวิตสมรสไม่ได้หวานหอมน่าลิ้มลองเฉกเช่นเดือนแรกของชีวิตคู่หรือช่วงเวลาข้าวใหม่ปลามัน

นกกระสาคาบเด็ก

การแต่งงานเป็นไปเพื่อสืบทอดเผ่าพันธุ์ลูกเป็นสิ่งที่คู่สมรสหลายต่อหลายคู่รอคอยด้วยความหวังว่านกกระสาจะบินผ่านแฉะบนปล่องไฟบนหลังคาบ้านในไม่ช้า ทุกคนอาจคุ้นตากับภาพนกกระสาคาบทารกน้อยแรกเกิดห่อหุ้มร่างกายมิดชิดในผ้าสีขาวสะอาดตามาหย่อนลงในปล่องไฟตามบ้านเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต้อนรับเด็ก การจะอธิบาย

การปรากฏกายอย่างกะทันหันของน้องใหม่ในบ้านให้พี่ผู้ยังเยาว์วัยฟังนั้นดูเหมือนจะเป็นเรื่องยุ่งยากลำบากใจพอสมควรสำหรับผู้เป็นพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใดหรือชนชาติใด การอธิบายเป็นเรื่องเป็นราวจริงจังในเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการปฏิสนธิในครรภ์จนกระทั่งคลอดก็คงจะสลับซับซ้อนเกินกว่าเด็กน้อยจะเข้าใจ ยังไม่รวมถึงความกระดากอายที่จะพูดถึงสิ่งเหล่านี้ให้เด็กฟัง ไม่รู้ว่าจะเลือกบอกเล่าอย่างไรให้เหมาะสมกับวัย การแต่งเรื่องโดยอาศัยสัตว์เป็นตัวชูโรงให้ออกมาในรูปของนิทานดูเหมือนจะเป็นทางออกดีที่สุดสำหรับสถานการณ์เช่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยที่ผู้หญิงยังต้องคลอเคลียอยู่กับบ้าน แต่ทำไมต้องเจาะจงให้เป็นนกกระสาที่คาบเด็กทารกน้อยมาหย่อนลงที่ปล่องไฟ ไม่คิดเลือกนกสายพันธุ์อื่นหรือสัตว์ประเภทอื่น

ปล่องไฟอุปกรณ์ให้ความร้อนกับครัวเรือนเป็นเครื่องแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าเรื่องนี้ต้องมีต้นกำเนิดจากดินแดนซึ่งมีอากาศหนาวเย็นอย่างมาก ชาวสแกนดิเนเวียเผ่าสังเกตนกกระสามาเป็นเวลาช้านานจนเข้าใจพฤติกรรมอันน่าชื่นชมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวของพวกเขา นกกระสาชอบแอบมาทำรังบนปล่องไฟตามบ้านเรือน นกสายพันธุ์นี้มีอายุยืนยาวได้นานถึงเจ็ดสิบปีทีเดียว และตลอดการดำรงชีวิตอันยาวนานนี้พวกมันจะกลับมายังปล่องไฟเดิมทุกครั้ง นับว่ามีความทรงจำเป็นเลิศ สามารถกลับมายังสถานที่เก่าได้อย่างไม่มีผิดพลาด พวกมันจะบินหลบหนาวไปยังทวีปแอฟริกาและจะพากันอพยพกลับมาอีกครั้งพร้อมกับนำพาฤดูใบไม้ผลิมาด้วย ถือว่าเป็นฤดูกาลของการเกิดใหม่ และนี่เป็น

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้นกกระสาเหมาะสมที่ได้รับเลือกเป็นสัญลักษณ์ของการเกิด ที่สำคัญอย่างยิ่งพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นยังรวมไปถึงการใช้ชีวิตคู่อีกด้วย นกกระสาใช้ชีวิตแบบผัวเดียวเมียเดียว ซื่อสัตย์ต่อกันจนตาย นิสัยอันน่าสรรเสริญยิ่งอีกประเภทหนึ่งก็คือความกตัญญูรู้คุณ ถือเป็นคุณสมบัติที่พบเห็นได้น้อยในสายพันธุ์สัตว์ นกกระสาตัวที่เจริญพันธุ์เป็นผู้ใหญ่เต็มวัยจะทำหน้าที่คอยดูแลพ่อแม่ที่เข้าสู่วัยชราว่างวัยจนไม่มีเรี่ยวแรงบินออกไปหาอาหารกินเองได้ นอกจากนั้นความเอื้อเฟื้อยังแผ่ไปถึงนกพิการตัวอื่นๆ ในฝูงซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ พวกมันจะคอยนำอาหารกลับมาให้ถึงรังและยังคอยแผ่สยายปีกช่วยพยุง เหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่น่าเลื่อมใสและเป็นที่ประทับใจยิ่งนัก ชาวโรมันโบราณได้บัญญัติกฎหมายออกมาฉบับหนึ่งโดยให้ชื่อว่า Lex circonaria หรือกฎหมายนกกระสา บังคับให้ชาวโรมันต้องดูแลคอยเอาใจใส่พ่อแม่ผู้ชราภาพ คุณธรรมอันยิ่งใหญ่ของนกกระสาที่มาทำรังบนปล่องไฟใกล้ชิดกับมนุษย์ทำให้

ชาวสแกนดิเนเวียเลือกใช้เป็นสัตว์ที่จะนำทารกเกิดใหม่มาส่งยังครอบครัว และการที่แม่ต้องนอนพักฟื้นหลังการคลอดบุตรก็เป็นเพราะนกกระสาที่นำน้องมาส่งจิกเอาที่ขา ทำให้บาดเจ็บลูกเดินเหินไปไหนมาไหนไม่ได้ ผู้ที่นำตำนานท้องถิ่นของชาวยุโรปแถบเหนือมาเผยแพร่ให้คนทั่วโลกได้รู้จักก็คือ นักประพันธ์เรื่องชื่อชาวเดนมาร์กนามว่า ฮัน คริสเตียน แอนเดอร์เซน (Hans Christian Andersen, ค.ศ. ๑๘๐๕-๑๘๗๕) ปัจจุบันนกกระสาเป็นสัตว์หายากจนเกือบสูญพันธุ์ด้วยเหตุผลนานับประการ จึงได้จัดให้เป็นสัตว์สงวนในแทบจะทุกประเทศของทวีปยุโรป

ท้ายสุด อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ทำให้หลายหลากธรรมเนียมกลายเป็นสิ่งคุ้นหูคุ้นตาคนไทยมากขึ้นเรื่อยๆ และนำรูปแบบไปปรับใช้ซึ่งเท่ากับว่าคนไทยเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีสากลให้คงอยู่ต่อไป แม้บางครั้งไม่เข้าใจเหตุผลของการถือปฏิบัติก็ตาม แต่การรับเอาธรรมเนียมสากลเข้ามาก็ทำให้เอกลักษณ์ของไทยเองกลับต้องค่อยๆ เลือนหายไปอย่างน่าเสียดาย

บรรณานุกรม

- Encyclopédie des symboles, Encyclopédies d'aujourd'hui*, Edition française établie sous la direction de Michel Cazenave, La Pochothèque, Le livre de Poche, 1989
 MOZZANI Eloïse, *Le livre des superstitions, mythes, croyances et légendes*, Robert LAFONT, Paris, 1995
 PANATI Charles, *L'origine merveilleuse des choses de tous les jours*, Traduit de l'américain par Richard Crevier, First, Paris, 1989